

In het Nieuwe Testament worden regelmatig uitspraken en aankondigingen van oudtestamentische profeten uitgelegd als profetieën over Jezus. In het vorige artikel heb ik daarvan het voorbeeld van Jesaja 42 en Matteüs 12:15-21 besproken. De eerste christenen lazen het Oude Testament met Jezus in gedachten en pasten het op hem toe. In de kerk zijn sindsdien veel meer teksten uit het Oude Testament opgevat als voorzeggingen van Jezus. In Jesaja 50:6 lezen we over iemand die zegt: "Ik heb mijn rug blootgesteld aan mijn folteraars, wie mij de baard uittrokken, bood ik mijn wangen aan. Ik heb mijn gezicht niet verborgen toen zij mij beschimpten en bespuwden." Deze tekst doet denken aan Jezus' lijden voordat hij ter dood werd veroordeeld, maar in het Nieuwe Testament wordt deze tekst nergens aangehaald. In boeken van christenen vanaf de tweede eeuw wordt deze tekst wel regelmatig op Jezus betrokken. Net zo is het met de tekst "Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven" (Jesaja 9:5), die vaak met het Kerstfeest wordt gelezen.

Behalve dat de eerste christenen in het Oude Testament een groot aantal profetieën over Jezus hebben gevonden, hebben zij het Oude Testament ook op andere manieren toegepast op hun eigen situatie. Dat is bijvoorbeeld te zien bij de apostel Paulus. Hij was Farizeeër geweest en had nooit afscheid genomen van de joodse methoden van Schriftuitleg. In 1 Korintiërs 9:9 haalt hij deze tekst aan: "U mag een dorsend rund niet muilbanden". Dit staat in Deuteronomium 25:4; het staat daar tussen andere voorschriften die niet over dieren maar over mensen gaan. Die ene tekst gaat over een rund dat op een dorsvloer over de geogoste korenaren heen geleid wordt zodat het met zijn hoeven de graankorrels uit de aren losmaakt. Zo'n werkend dier doe je geen muilkorf om, aldus het voorschrift, maar het moet ondertussen van dat gedorst graan iets kunnen eten. "Diervriendelijk", zouden we dat nu noemen.

Maar Paulus gebruikt deze tekst met een heel ander doel. Hij past dit voorschrift geestelijk toe op de apostelen die van hun werk voor het evangelie moeten kunnen eten. Dat betekent: de gemeenten die door de apostelen zijn gesticht, zijn verplicht in hun levensonderhoud te voorzien. Volgens Paulus hoeven apostelen niet óók nog eens te werken om daarvan voedsel, kleding, onderdak en reiskosten te betalen. Paulus zelf schepte er overigens een eer in geen beroep op financiële ondersteuning voor zijn levensonderhoud te doen. Hij verdiende liever zelf met het werk van zijn handen zijn eigen geld. Het gaat nu hierom: Paulus ontleent zijn argument, dat de gemeenten de apostelen financieel zouden moeten onderhouden, aan de "boeken van Mozes", in dit geval: het boek Deuteronomium. Hij geeft dan van dat voorschrift over het dorsende rund een geestelijke uitleg. Met een andere term: een allegorische uitleg. Hij vervolgt zelfs: "Maar bekommert God zich dan om runderen? Of zegt hij dit om ons? Om ons natuurlijk..." Paulus was er dus van overtuigd dat dat voorschrift over het dorsende rund helemaal niet letterlijk, maar alleen geestelijk moest worden opgevat.

Op ons komt dat misschien vreemd over. Dat diervriendelijke voorschrift vinden veel mensen nu waarschijnlijk zelfs wel sympathiek. Maar Paulus las de Schrift als een kind van zijn tijd. Wie het Nieuwe Testament goed leest, vindt daar wel meer "geestelijke" verklaringen van oudtestamentische teksten. In Galaten 4:21-31 past Paulus het verhaal van Abrahams twee vrouwen, Hagar en Sara, allegorisch toe op joden en christenen. Joden die niet in Jezus geloofden vergelijkt hij met de slavin Hagar. Joden en heidenen die wel in Jezus geloofden zijn vrij en lijken daarom op Sara, die een vrije vrouw was. Christenen zijn volgens Paulus net als Sara's zoon Isaak "kinderen van de belofte", al worden zij door Hagars zoon vervolgd.

Zulke geestelijke Schriftverklaringen waren in die tijd heel gebruikelijk. Oude joodse boeken staan er vol mee! De apostel Paulus staat in dit opzicht in een traditie. In onze tijd bestaat er ook wel weerstand tegen deze verklaringen. Er is studie en inlevingsvermogen nodig om ze te kunnen volgen en waarderen. Van belang is dat de eerste christenen het Oude Testament niet alleen onderzochten op profetieën over Jezus, maar dat ze het ook geestelijk toepasten op hun eigen situatie. Dat is niet gek. Het Oude Testament was hun Heilige Schrift, dus al lezend en luisterend associeerden ze dat met hun eigen leven en hun

eigen omstandigheden. Wie nu zelf aandachtig en biddend de Bijbel leest, zal dat vast herkennen.